

Kazimierz Marciniak

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Instytut Geografii

Zakład Klimatologii

87-100 Toruń, ul. Danielewskiego 6

KOMISJA METEOROLOGII I KLIMATOLOGII POLARNEJ PRZY KOMITECIE BADAŃ POLARNYCH PAN

Z inicjatywą powołania Komisji wystąpił prof. dr hab. Gabriel Wójcik (UMK w Toruniu) na XVIII Sympozjum Polarnym (Szczecin–Świnoujście 10–12 V 1991 r.). Propozycja ta została zaaprobowana i poparta przez przewodniczącego Komitetu Badań Polarnych PAN – prof. dr hab. Krzysztofa Birkenmajera. Jeszcze przed formalnym powołaniem Komisji odbyło się w Toruniu I Seminarium Meteorologii i Klimatologii Polarnej (27 września 1991 r.). Było ono poświęcone głównie omówieniu dotychczasowego dorobku oraz zamierzeń poszczególnych ośrodków naukowych w Polsce w zakresie badań meteorologiczno-klimatologicznych w obu strefach polarnych. Podczas tego Seminarium, jego uczestnicy upoważnili prof. G. Wójcika do oficjalnego wystąpienia do Komitetu Badań Polarnych PAN o powołanie w jego ramach – Komisji Meteorologii i Klimatologii Polarnej. Sformułowano też podstawowe zadania Komisji:

- opiniowanie programów badawczych z zakresu meteorologii i klimatologii polarnej, m.in. realizowanych w czasie wypraw,
- stymulowanie podejmowania programów specjalnych,
- świadczenie pomocy w zakresie gromadzenia i udostępniania danych meteorologicznych z krajów polarnych,
- organizowanie seminariów poświęconych meteorologii i klimatologii polarnej,
- wykonywanie innych zadań powierzonych przez Komitet Badań Polarnych.

W ramach zadań Komisji postulowano zorganizowanie banku danych meteorologicznych, publikowanie tych danych oraz sporządzenie polskiej bibliografii z meteorologii i klimatologii polarnej.

Formalne powołanie Komisji Meteorologii i Klimatologii Polarnej odbyło się na posiedzeniu Komitetu Badań Polarnych PAN w dniu 14 V 1992 r., a jej ukonstytuowanie miało miejsce w Toruniu w dniu 10 XII 1993 r. Wtedy wybrano zarząd Komisji w składzie: prof. G. Wójcik (UMK) – przewodniczący, prof. A. Marsz (WSM Gdynia) – z-ca przewodniczącego, dr K. Marciniak (UMK) – sekretarz. Członkami Komisji zostali: dr S. Bartoszewski (UMCS), doc. dr W. Chełchowski, mgr M. Kejna (UMK), mgr D. Kowalski (IMGW Warszawa),

dr J. Leszkiewicz (UŚ), mgr M. Miętus (IMGW Gdynia), prof. T. Niedźwiedź (IMGW Kraków), mgr L. Nowosielski, dr J. Pereyma (UWr), dr J. Piasecki (UWr), dr T. Petelski (Instytut Oceanologii PAN Sopot), dr B. Przybylak (UMK), dr J. Rodzik (UMCS), dr A. Styszyńska (WSM Gdynia).

Zebrania plenarne Komisji odbywają się corocznie przy okazji seminariów, których organizację podjęli na zmianę UMK w Toruniu i WSM w Gdyni. Drugie Seminarium Meteorologii i Klimatologii Polarnej odbyło się w Gdyni w dniach 27–28 marca 1992 r., trzecie w Toruniu 10 XII 1993 r., a czwarte znowu w Gdyni przewidziane jest w dniach 15–16 kwietnia 1994 r. W przyszłości przewiduje się profilowanie tematyki seminariów poprzez wysuwanie problemów wiodących. Po seminariach drukowane są materiały w cyklu zeszytów pt. „Problemy Klimatologii Polarnej”

Na posiedzeniu Komisji Meteorologii i Klimatologii Polarnej w Toruniu przy okazji III Seminarium oprócz spraw organizacyjnych omówiono również aktualne problemy z zakresu działalności Komisji, m.in. zakres i sposób realizacji programów meteorologicznych w polskich stacjach polarnych, a także w czasie wypraw. Zebrani wyrazili pogląd, że zarówno w stacjach jak i podczas wypraw programy meteorologiczne powinny być realizowane co najmniej w wymiarze klimatologicznym (jeśli nie w synoptycznym), zawsze jednak wg zasad ustalonych przez WMO. Wskazywano też na potrzebę realizowania programów specjalnych, np. bilans radiacyjny, chemizm atmosfery, sondáže pilotażowe. Koszty realizacji programów meteorologicznych przy ogólnych kosztach wypraw i utrzymania stacji są relatywnie niewielkie a korzyści ogromne, dają one bowiem tło do interpretacji różnych innych zjawisk i procesów. W czasie dyskusji z żalem wzmiankowano fakt zawieszenia obserwacji meteorologicznych w Stacji H. Arctowskiego w Antarktyce.

Dyskutowano również zagadnienie opracowywania, przechowywania i udostępniania danych meteorologicznych z obszarów polarnych. W tym kontekście poruszono sprawę konieczności używania przy pomiarach przyrządów atestowanych, a także bieżącego opracowywania materiałów i sporządzania zestawień miesięcznych. Zdaniem dyskutantów materiały obserwacyjne powinny być przechowywane w miejscu uzgodnionym z instytutem – właścicielem stacji. Instytucja przechowująca materiały powinna stworzyć możliwości korzystania z nich wszystkim zainteresowanym, gdyż stanowią one własność społeczną.

Postanowiono, aby za pośrednictwem Komisji Meteorologii i Klimatologii Polarnej dokonać wymiany informacji o materiałach meteorologicznych z obszarów polarnych będących w posiadaniu poszczególnych ośrodków i instytucji, sposobie ich przechowywania i możliwościach udostępniania.